

Het operatiekwartier: het kloppende hart van het ziekenhuis. Heel wat mensen krijgen er een ingreep, weinigen maken die bewust mee. Onze reporter mocht zonder verdoving mee met de chirurgen, voor een exclusieve kijk achter de schermen.

HEELKUNDE

An Keetena

De wonderere wereld van het OKa

Een operatie boezemt veel mensen angst in. Voornamelijk omdat ze onder narcose de controle over hun lichaam verliezen en niet weten wat er gebeurt. Toch is het operatiekwartier of 'het OKa' in campus Gasthuisberg vooral een intrigerende hoogtechnologische wereld, waar je

als buitenstaander uren naar kunt kijken. Blauwe mannetjes met masker en muts staan in een donkere operatiezaal rond een patiënt. Ze werken heel gefocust. Op een scherm kun je volgen wat ze doen. Groene mannetjes leggen een patiënt in de juiste operatiehouding. Alles in de

zaal is kraaknet en helder. Ook de vele medische toestellen maken je nieuwsgierig naar wat er hier gebeurt.

Operatiekern

Jaarlijks vinden er op alle campussen van UZ Leuven samen ongeveer

50 000 ingrepen plaats. Op campus Gasthuisberg gaat het om gemiddeld 137 operaties per dag. Dat betekent heel wat bedrijvigheid, dag in dag uit. Nochtans voel je die drukte niet: een rustige sfeer overheerst hier. Dat komt omdat de 33 operatiezalen verdeeld zijn over zeven operatiekernen. Een kern telt vier tot vijf operatiezalen, gegroepeerd rond een logistiek centrum, de middenkern. Elke kern heeft zijn heelkundige specialisatie. Zo is er een operatiekern voor buikoperaties, voor long- en slokdarmchirurgie en een voor hartchirurgie.

Een kern telt ongeveer 22 verpleegkundigen. Zij moeten de artsen assis-

teren tijdens de operaties. "Elke operatie en elke patiënt is anders", vertelt een van de hoofdverpleegkundigen enthousiast. "Maar ook elke chirurg is anders. Eenzelfde operatie kan door twee verschillende chirurgen op een heel andere manier en met totaal andere materialen gedaan worden, met toch hetzelfde resultaat. Terwijl de ene chirurg liefst met scalpel nummer 5 en draad nummer 2 werkt, wil de andere voor dezelfde operatie scalpel nummer 6, een andere draad en een extra toestel.

"Een team dat goed op elkaar is ingespeeld, heeft aan één woord voldoende"

Een OKa-verpleegkundige moet dus niet alleen weten welk materiaal er voor welke soort operatie nodig is, ze moet ook de artsen door en door kennen. Daarom houden we goed bij wat welke arts per discipline nodig heeft."

Een verpleegkundige toont enkele materiaallijsten per operatie en per arts als bewijs. "Tijdens de operatie zelf moet de instrumenterende verpleegkundige, die de chirurg assisteert aan de operatietafel, het materiaal bovendien in de juiste volgorde aan de chirurg geven. Een hele verantwoordelijkheid, want het betekent dat ze goed moet weten wat hij doet. Wie als verpleegkundige in het OKa wil werken, heeft daarom het best interesse in techniek."

Check en dubbelcheck

Een operatie is een ingrijpende gebeurtenis voor het lichaam. De

procedures voor zo'n ingreep zijn heel strikt. Een patiënt mag namelijk geen verkeerde operatie ondergaan en de ingreep zelf moet absoluut steriel verlopen. Daarom bestaat de preoperatieve fase uit verschillende, soms repetitieve, stappen. Eerst en vooral legt je arts de ingreep uit en vul je een medische vragenlijst in. Welke medicatie neem je? Ben je allergisch? Werd je al ooit geopereerd? De lijst wordt ook mondeling met jou overlopen tijdens de preoperatieve raadpleging anesthesie. Op

de dag van je operatie checkt men je identiteit nog eens, kijkt men of je nuchter bent en zet de chirurg een pijl op de operatiestreek. Een uur voor de ingreep krijg je een kalmeringsmiddel, zodat je rustig blijft. Je identiteit en de operatiestreek worden opnieuw met jou overlopen. Ook andere medische informatie, zoals allergieën, worden nog eens overlopen.

Daarna brengt men je naar de operatiezaal. Daar checkt het operatieteam je identiteit en alle medische informatie een derde keer. Dan brengt de anesthesist je onder narcose met een

De OKa-verpleegkundige moet de artsen door en door kennen: de ene chirurg werkt liefst met scalpel nummer 5 en draad nummer 2, de andere wil voor dezelfde operatie scalpel nummer 6, een andere draad en een extra toestel.

In de operatiezaal checkt het operatieteam je identiteit en medische informatie een derde keer.

prik. Je slaapt binnen een paar seconden. De anesthesist blijft trouwens tijdens de hele operatie bij jou. Hij waakt over je belangrijkste lichaamsfuncties, zoals je hartfunctie, je ademhaling, de zuurstoftoevoer naar je organen en de diepte van je slaap. Eens je in slaap bent, legt het operatieteam je in de juiste operatiehouding, zodat ze de operatiestreek makkelijk kunnen bereiken. Daarna maken ze zichzelf klaar voor je operatie.

Steriel

Iedereen in het OKa draagt altijd een niet-steriel groen pak en een muts. Om zich klaar te maken voor de operatie moet het operatieteam zorgen dat ze volledig steriel zijn aangekleed. Een patiënt mag tijdens een operatie natuurlijk niet besmet raken. Daarom doet het team voor de ingreep een mondkap aan. Iedereen wast de handen tot aan de ellebogen, eerst met gewone zeep, dan met een ontsmettend alcoholisch product, gedurende vier minuten. Vanaf nu mogen ze niets niet-steriel meer aanraken. De deur van de operatiezaal openen ze met hun voet.

In de operatiezaal zelf heeft alles wat steriel is een blauwe kleur. Daar doet de omloopverpleegkundige, degene die tijdens de operatie extra materiaal brengt en haalt, het team een blauwe steriele schort en handschoenen aan. De omloopverpleegkundige is niet steriel. Daarom kronkelt ze zich bij het aankleden van het operatieteam en tijdens de rest van de operatie in duizend bochten. Ze mag namelijk niets steriels aanraken: niet de kledij van het operatieteam, niet het materiaal, zelfs niet het handvat van een operatielamp. Gebeurt het toch, dan zijn de regels duidelijk: het materiaal moet onmiddellijk vervangen wor-

den. "Pas op!", klinkt het ineens. De omloopverpleegkundige ontwijkt net op tijd de arm van de chirurg.

Focussen

De chirurg en de instrumenterende verpleegkundige ontsmetten nu de operatiestreek en dekken de rest van je lichaam af met blauwe steriele doeken. Eens de chirurg in de operatiezaal is, begint bovendien de time-outprocedure. Al je medische infor-

matie wordt nog eens tot in detail doorgenomen, zodat vergissingen uitgesloten zijn. Daarna gaat de operatie van start. Tijdens de operatie wordt er niet veel gezegd. "Dat hoeft ook niet. Een team dat goed op elkaar is ingespeeld, weet wat het moet doen. Eén woord is voldoende." Hoe je zes uur gefocust blijft? "Dat gaat vanzelf", zegt de hoofdverpleegkundige alsof

het niets is. "Er zijn ook niet voortdurend piekmomenten. Tijdens de routinemomenten wordt er wel eens naar muziek geluisterd of over voetbal gepraat. En de chirurg neemt wel eens een koffiepauze of er wordt iemand afgelost."

Na de ingreep ga je naar de ontwaakruimte. Daar blijf je, afhankelijk van de ingreep, dertig minuten tot een paar uur liggen. Gespecialiseerde

"De omloopverpleegkundige kronkelt zich tijdens de operatie in duizend bochten: ze mag absoluut niets steriels aanraken"

verpleegkundigen controleren regelmatig je toestand. Ze kijken hoeveel pijn je hebt, of er complicaties zijn, wat je bloeddruk is. Elke verpleegkundige monitort twee tot maximaal vijf patiënten. Ook als je plaatselijk verdoofd werd, moet je naar de ontwaakruimte. Tot men er zeker van is dat je voldoende wakker bent om naar je kamer te gaan. Of weer naar huis. ▶

Nieuwe operatiekernen UZ Leuven: het neusje van de zalm

In januari 2014 gingen er in campus Gasthuisberg twee splinternieuwe operatiekernen open, elk met vijf grote operatiezalen van 60 m². Ook de middenkernen van de nieuwe OKa's zijn erg ruim. Het nut van die ruimte? Rust en meer plaats om te werken. In de operatiezalen van UZ Leuven wordt namelijk veel ultramoderne apparatuur gebruikt. Ook de operatierobots vragen plaats. De extra ruimte zorgt bovendien voor een aangename werksfeer. Daarnaast is er in de nieuwe OKa's meer berguimte, tot grote vreugde van de verpleegkundigen: de voorbereiding van een operatie wordt daardoor een pak makkelijker. Ondertussen worden de oude operatiezalen in UZ Leuven een voor een gerenoveerd.